

LiTH—från plan till verklighet

Åke Björck

MAI, January 27, 2010

Prognoser och utredningar

Lokalisering av XTH

Planering av LiTH

De första åren

TV undervisning

Prognoser och utredningar

- ▶ 1959: Universitetsutredningen 1955 beräknar behovet av civilingenjörer öka från 11 600 år 1955 till 24 500 år 1970.
- ▶ 1961: Lunds Tekniska Högskola startar (väsentligen en kopia av KTH/Chalmers)
- ▶ 1962: Ny prognos av ecklesiastikdepartementet anger behovet till 36 300 år 1975.
- ▶ 1963: Ragnar Edenman föreslår riksdagen att årsintaget skall ökas till 2 900 (jämfört med 1 000 år 1959!).

Prognoser och utredningar

- ▶ U63 tillsätts med Sven Moberg ordf., Ragnar Woxén, Gösta Luthman, Norrbottens Järnverk, Bror Rexed och Kaj Siegbahn, Uppsala, Lars Brising, SAAB, m.fl.
- ▶ U63 inrättar subkommitte för teknisk utbildning med Ragnar Woxén som ordförande. Lars Brising, Ingvar Jung, samt fyra ledamöter från Västerås ingår
- ▶ Förslag: 254 nya platser vid befintliga tekniska högskolor samt 605 vid en ny teknisk högskola XTH: 60 vid F, 170 platser vid vardera M, E och I (ekonomingenjörer).
- ▶ Besparingar genom effektivare användning av lokaler och lärare, bl.a. genom sluten krets TV (SKTV) utlovas. (XTH 8860 kr/elev jämfört med 12 076 vid KTH).

Outline

Prognoser och utredningar

Lokalisering av XTH

Planering av LiTH

De första åren

TV undervisning

Lokalisering av XTH

- ▶ Subkommitten lägger vikt vid tillgång till mark och bostäder, graden av industrialisering samt tillgång till personal för extra lärarinsatser.
- ▶ Sett från industriell synpunkt bedöms Västerås som bäst. Medicinsk utbildning förläggs då till Linköping eller Örebro.
- ▶ U63 menar att beaktande vikten av forskning inom gränsområdet teknik och medicin är en **samlad lokalisering till Linköping att föredra**.
- ▶ 1965 sker remissbehandling av U63s förslag. Befintliga tekniska högskolor kritiska till XTH. Landsintressen i riksdagen gör sig hörda. Ekonomingenjörslinjen ifrågasätts, m.m

Outline

Prognoser och utredningar

Lokalisering av XTH

Planering av LiTH

De första åren

TV undervisning

Planering av LiTH: KUL

- ▶ 1965, dec. riksdagsbeslut om en teknisk och medicinsk högskola i Linköping, samt en univ. filial.
- ▶ 1966 jan. inrättas KUL (organisationskommittén för högre teknisk utbildning i Linköping) Per Eckerberg ordf, Peter Stoye sek., Ragnar Woxén, Dag Norberg, Stig Lindgren, Frid Wänström (SAAB), Leif Lindstrand ingår).
- ▶ LiTH skall vara **likvärdig men inte identisk** med de övriga tekniska högskolorna.
- ▶ Forskningen vid LiTH bör satsa på ett fåtal profiler och inriktas mot behandling av **stora tekniska och ekonomiska system**.

Planering av LiTH: KUL

- ▶ För att uppnå samarbete mellan skilda discipliner och industri föreslås en organisation med **sju centra som vart och ett leds av ett centrumkollegium**.
- ▶ Undervisningen bör ha **tonvikt på grundläggande och ämnen** och i mindre grad meddela detaljerade tekniska specialkunskaper. Större gemensam del med senare grenval.
- ▶ **Fyra sektioner med var sin linjenämnd**: Arbetsgrupper för detaljplanering av linjerna samt för samordning med medicinsk teknik tillsätts.
- ▶ I arbetsgruppen för F + E (= Y) ingår avdchef. Nils Henrik Lundquist, ordf., Bertil Agdur, Göran Borg samt Tage Bergkvist

Planering av LiTH: KUL

Ändrat förfarande för tillsättning av tjänster föreslås: hänsyn tas även till lednings-, organisations- och undervisningsförmåga, dvs. **totalbedömning av lämplighet till tjänsten.**

KUL framhåller vikten av att rekryteringen av lärare inleds i god tid. (Behovet att medverka i produktionen av TV program bidrar.) KULs förslag:

	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73
Prof.	8	6	13	1	
Labor			2	8	
Ulekt.	2	5	6	7	18
Ass.	7	12	24	29	25

Planering av LiTH: KUL

För centrum för tillämpad matematik fyra professorer och laboratur:

- ▶ Tillämpad matematik 1/7 1968
- ▶ Numerisk analys och databehandling 1/1 1969
- ▶ Matematisk statistik 1/1 1970
- ▶ Optimeringslära 1/7 1970
- ▶ Tillämpad optimeringslära 1/7 1971

Planering av LiTH: Interimstyrelse

- ▶ I januari 1968 inrättas en **interimstyrelse** med lokaler i Wennergrens Center för att leda högskolan i Linköping och inge framställning av budget för 1969/1970.
- ▶ Ledamöter: Ragnar Woxén ordf., Peter Stoye sekr., Göran Borg, Bertil Agdur, Gunnar Lindström (Data-SAAB), Gunnar Wennström, Gunnar Hoppe
- ▶ Våren 1968 ägnas bl.a. åt frågor om centras och högskolans lednings organisationer samt studenternas inflytande.
- ▶ Expertgrupper utses att fungera som forskarkollegier och undervisningsutskott. I expertgruppen för tillämpad matematik blir Tord Ganelius ordförande.

Planering av LiTH: Prop. 83:1968

I propositionen (maj 1968) tillstyrker Sven Moberg inriktningen mot behandling av stora tekniska och ekonomiska system.

Flera ändringar görs dock i KULs förslag:

- ▶ Centra ersätts med **storinstitutioner** med en konventionell ledningsorganisation. Förslagen om ändrat förfarande vid tjänstetillsättning samt ny typ av ledningsorgan avvisas.
- ▶ Endast **en gemensam undervisningsnämnd** skall finnas.
- ▶ Bantning och **senareläggning av tjänster**. Professuren i Tillämpad optimeringslära stryks och professuren i matematisk statistik omvandlades till lektorat

Planering av LiTH: Prop. 83:1968

KULs förslag om 27 professorer från 1/7 1968 till 1/1 1971
minskas till 11 från 1/7 1969 till 1/1 1971!

I remissbehandlingen och riksdagdebatten kritiserades den låga
lärartätheten vid LiTH: studenter per professor:

KTH, Chalmers och Lund: 9/1

LiTH17/1 (KUL) och 23/1 (propositionen)

Interimsstyrelsen mycket kritisk till bantning och
senareläggning av tjänster och menar att **högskolan blir ej
likvärdig eller ens helt funktionsduglig.**

Outline

Prognoser och utredningar

Lokalisering av XTH

Planering av LiTH

De första åren

TV undervisning

De första åren

Den 1/7 1969 startar civilingenjörs- och medicinsk utbildning i Linköping ledd av interimistisk styrelsen som sammanträdde i WGC. Ragnar Woxèn ordf., Peter Stoye pendlande sekreterare)

- ▶ Övriga ledamöter: Göran Borg, Bertil Agdur, Gunnar Ström, Gunnar Lindström (SAAB), Gunnar Wennström och Hans Gröndal.
- ▶ Interimstyrelsen utsåg 44 ledamöter i tekniska expertgrupper, bl.a. Erik Ingelstam, Assar Lindbäck, Janne Carlsson.
- ▶ Sju expertgrupper vars ordförande bildar utbildningsnämnd. Tord Ganelius för matematik.

De första åren

- ▶ Invigning av Linköpings Högskola sker den 10/9 1969 av universitetskansler Hans Löwbeer på biografen Forum i Folkets hus.
- ▶ Fyra professorer utnämnda 1/7 1969: Hans Rådström tillämpad matematik, Åke Björck informationsbehandling, Stig Hagström fysik och Allan Persson hållfasthetslära.
- ▶ Lektorer vid MAI 1969/70: Jörgen Löfström, Björn Textorius, Folke Norstad och Linde Wittmeyer-Koch
- ▶ MAI får lokaler i f.d. Linköpings Linnefabrik.

De första åren

- ▶ Verksamheten utspridd i paviljonger på Sveagatan och Gustaf Adolfsgatan och föreläsningar Wallenbergssalen på Länsmuseum.
- ▶ Av stor betydelse för rekrytering av timlärare var den högre undervisning som tidigare bedrivits i Linköping:
- ▶ 1963 Teknisk magisterutbildning 40 stud./år
- ▶ 1965 Regional 2 betygs utbildning i matematik och fysik Magnus Tideman/Tage Johansson
- ▶ 1967 Univeristetsfilial till SU (225 inskrivna i matematik).

De första åren

Utbildningsnämnd: Hans Rådström ordf., Björck, von Essen, Allan Persson, Håkan Sjögren, Sven-Erik Wallin.

Fullt intag planerades redan till tredje året.

	Y	M	I	TM.	totalt
1969/70	80	50	80	40	220
1970/71	170	110	110	40	430
1971/72	230	170	170	40	610

Tidpunkten för starten olycklig. Ekonomisk tillväxt och framtidsoptimism under 1960-talet bruten.

Svårigheter med rekrytering dominerar länge. 1973 får M-linjen 30 förstahandssökande till 170 platser! Flera orsaker:

- ▶ Energikris, kärnkraftdebatt, teknikfientlighet samt efterdyningar av 1968-års studentrevolt.
- ▶ Intresset för tekniska studier minskar samtidigt med en kraftig ökning av kapaciteten
- ▶ Namnfrågan? Självständig teknisk högskola?

Antagningssiffror 1971/72–1982/83:

614, 430, 375, 407, 401, 497, 476, 424, 470, 465, 496, 619

Outline

Prognoser och utredningar

Lokalisering av XTH

Planering av LiTH

De första åren

TV undervisning

I U63 hade höga förväntningar på användning av SKTV i undervisningen:

- ▶ Bästa lärarkrafterna kan utnyttjas för utveckling av programmen.
- ▶ Besparing genom ett mer rationellt utnyttjande av lokaler
- ▶ Dubbleringar av föreläsningar undvikes. Programmen bör bli riksgiltiga dvs. kunna användas även vid andra tekniska högskolor

Enligt KULs planering skall **föreläsningar med mer än 270 deltagare ges genom SKTV**. De flesta kurserna de två första åren berörs.

TV undervisningen startar ht 1970 i A-huset.

TV undervisning: TRU

- ▶ TRU (Kommitten för Television och Radio i Utbildningen) inrättades 1967. Produktion av utbildningspaket innehållande inslag med TV eller radio (140 anställda i Stocksund)
- ▶ LiTH största beställare hos TRU. Kursplaner krävs två år före kursstart.
- ▶ Formaliserad arbetsgång: Projektgrupper utses som genomför: behovsanalys, målanalys, elevanalys, medieval, produktion samt utvärdering och revidering.

Kritik mot TV undervisningen ht.1971 i pressen.

Yttrande av fakulteten:

- ▶ SKTV stelbent och tungrodd. Ingen klar vinst men många nackdelar jämfört med “chalk and talk”.
- ▶ I praktiken ingen besparing av lärarpersonal och pedagogiskt ett misslyckande.
- ▶ Vid rena TV föreläsningar tappar eleverna koncentrationen efter endast 10–20 minuter.
- ▶ Integrerade kurspaket behövs med teorihäfte, övningshäfte samt inslag av TV i olika omfattning

Forskarutbildningen vid LiTH

Den låga lärartätheten och höga arbetsbelastningen vid LiTH gjorde att forskarutbildningen tog tid att komma igång.

Lars-Erik Andersson först vid MAI att promoveras till doktor den 26 maj, 1973

	vt 75	vt 76	vt 77	77/78	78/79	79/80	80/81
Fo.stud.	190	221	283	335	302	310	330
Doktorsex.	4	7	6	15	13	6	20

Fortsatt lågt fakultetsanslag, men redan 1979 var de externa anslagen större.

- SOU 1967:10. Linköpings Högskola. Teknisk Högre Utbildning och Forskning i Linköping. Del I, 1967
- SOU 1967:55. Linköpings Högskola. Teknisk Högre Utbildning och Forskning i Linköping. Del II, 1967.
- Kungl Maj:ts Prop. nr. 83, 1968 (29 november 1968)
- Kungl Maj:ts Prop. nr. 52, 1970 (27 februari 1970)
- Christer Knuthammar, En omväxlande historia. Linköpings Tekniska Högskola 25 år, 1994.
- LiTh 25-år! Magasin Special, 1994 (Tord Jöran Hallberg)
- Kristina Edlind (ed.), Perspektiv på en 25-åring. Linköpings Universitet 1975–2000. (Sven Erlander, Åke Frisk, Viiveke Fåk, m.fl.)